

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

27. Yasama Dönemi'nde sunmuş olduğum; 2/852; 2/875; 2/911; 2/918; 2/920; 2/926; 2/927; 2/929; 2/930; 2/931; 2/932; 2/933; 2/934; 2/935; 2/936; 2/937; 2/939; 2/938; 2/941; 2/942; 2/962; 2/1006; 2/1007; 2/1008; 2/1009; 2/1010; 2/1011; 2/1143; 2/1230; 2/1232; 2/1423; 2/1761; 2/2042; 2/2081; 2/2095; 2/2206; 2/2326; 2/2471; 2/2582; 2/2692; 2/2737; 2/2754; 2/2843 ; 2/2878; 2/3080; 2/3182; 2/3328; 2/3337; 2/3359; 2/3384; 2/3655 ; 2/3859; 2/3929; 2/3995; 2/4017; 2/4203; 2/4408; 2/4415; 2/4439; 2/4563; 2/4572; 2/4582; 2/4602; 2/4627; 2/4643; 2/4696; 2/4700 2/4712; 2/4947; 2/4949; 2/4950; 2/4959 sayılı kanun tekliflerimin İçtüzüğü'nün 77 inci maddesi uyarınca yenilenmesini saygılarımla arz ve talep ederim. 26.07.2023

Meral DANIŞ BEŞTAŞ

Yeşil Sol Parti Grup Başkanvekili

Erzurum Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	
Esas Komisyon	Anayasa Komisyonu
Tarih: 8 Ağustos 2023	Esas No: 2/1435

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LİĞİ
26 Temmuz 2023
Numara:

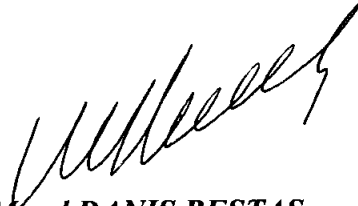
TBMM GENEL BAŞKANLIK
26 Temmuz 2023
No: 1256412

242
08.08.2018

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

10/6/1983 tarih ve 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanununda yer alan yüzde 10 barajın yürürlükten kaldırılmasına ilişkin Yasa Teklifi ve Gerekçesi ekte sunulmuştur.

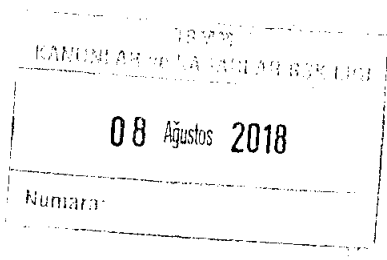
Gereğini arz ederim.

Meral DANIŞ BEŞTAŞ

HDP Siirt Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI		
Tali Komisyon		
Esas Komisyon	Anayasa	
Tarih :	12 Ekim 2018	Esas No: 2/937

334403

GENEL GEREKÇE

Parlamente sistem; farklı toplumsal kesimlerin temsiliyeti üzerine kurulmuştur. Parlamente sistemin temel araçlarından biri seçimlerdir. Seçim sistemi, toplumdaki farklı dünya görüşlerine sahip partilerin, kadınların, gençlerin, çalışanların, farklı kimlik ve inançlara sahip yurttaşların, engelli bireylerin ülke yönetimine ve yasama faaliyetlerine adil bir şekilde katılmasını sağladığı ölçüde, ülke ve kent sorunlarının çözümünde gerçekten bir araç olabilir. Toplumun, özellikle yoksul, emekçi, mağdur ve ezilen kesimlerinin ülke ve kent yönetimine katılma mekanizmaları ne ölçüde adil ve demokratik ise, o siyasal sistem o ölçüde meşrudur. Dolayısıyla, ülke ve kent yönetimlerinin hangi toplumsal kesimler tarafından, hangi yöntemlerle belirlendiği demokrasinin temel kriteridir. Yönetimlerin seçimle belirleniyor olması, o sistemi demokratik ve meşru kılmamaktadır. Şu kadar ki, seçim barajlarının ve sadece büyük düzen partilerine Hazine yardımının yapıldığı, adayların genel başkanlar tarafından belirlendiği bir ülkede, ne temsilde adaletten ne de demokratik bir sistemden ve meşru bir yönetimden söz edilemez.

Seçimler, ülke veya kent yöneticilerinin belirlendiği, siyasi partilerin fikirlerini, ülke sorunlarına yönelik çözümlerin serbestçe tartışıldığı toplumsal bir eylemdir. Seçimler, temsil adaletinin sağlandığı, yurttaşların hiçbir baskıya maruz kalmadan, temsilcilerini özgür iradeleriyle serbestçe belirleyebildiği, siyasi partilerin eşit şartlarda rekabet ettiği koşullarda ülke sorunlarını çözmenin bir dayanağı olabilir.

Türkiye’de nispi temsil sistemi ilkesi esas olmasına karşın, yürürlükte olan %10’luk seçim barajı nedeniyle toplumsal kesimlerin temsil edilmesinde adaletsizliğe yol açmaktadır. Nispi temsil sisteminde, seçime giren her siyasi parti veya bağımsız aday aldığı oy oranında Mecliste ve yerel yönetimlerde temsil edilir. Ancak 12 Eylül darbe yasalarından biri olan 1983 tarihli 2839 sayılı Milletvekili Seçim kanunuyla getirilen %10 seçim barajı temsilde adaletin olduğu gibi, demokratik işleyişin önünde ciddi bir engel teşkil etmektedir.

Ülke genelinde %10 seçim barajını aşamayan siyasi partilerin Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsilcisinin bulunmaması nedeniyle, birçok ilde oy sayısı itibariyle hiç hak etmeyen kişilerin milletvekili olmasına yol açarken, tersinden, aynı kentte en

yüksek oyu olan bir yurttaşın seçmenini temsilen Meclise gidememesine yol açmaktadır. 2002 Genel Seçimlerine 19 siyasi parti girmesine rağmen Meclise sadece AKP ve CHP girebilmiştir. AKP oyların %34.28'ni alarak 363, CHP ise oyların %19.38'ni alarak 178 milletvekili ile Mecliste temsil edilirken, yurttaşların %47'si Mecliste temsil edilmemiştir. Bu durum, son derece çarpık ve yurttaşlarda adalet duygusunu, halk egemenliği ilkesini zayıflatmaktadır.

On yıllardır uygulanan %10 seçim barajı; darbenin Türkiye halkları üzerinde yarattığı hakeza işçi sınıfı ve emekçiler ile ezilen tüm toplum kesimlerine yönelik baskı ve sindirme politikalarından biridir. Yüzde 10 seçim barajının olduğu bir ülkede demokrasiden, temsilde adaletten söz edilemeyeceği gibi, darbeyle de hesaplaşamaz. Bu bakımdan seçim barajı, halk iradesinin, farklı toplumsal kesimlerin, bir kentin ya da bir bölgenin yurttaşlarının demokratik adil temsil ve yönetime katılma hakkının önüne konulan bir barikata dönüşmektedir.

Netice itibariyle barajın seçim sonuçlarında bazı değişiklikler yaptığı ve fazla oy alan partiler yararına sonuçlar meydana getirdiği görülmektedir. Seçim barajının yarattığı bu durum; halkta demokrasiye güveni azaltmakta ve seçmen üzerinde yaratılan psikolojik baraj oy kullanma oranına da sirayet etmekte, halk, oy kullanma hakkını kullanmayı tercih etmemektedir. Halk iradesinin birebir etkisini bulduğu milletvekili seçimlerinin demokratikleştirilmesi ve halk iradesinin TBMM'ye yansması adına seçim barajının kaldırılması yahut düşürülmesi elzemdir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun Kanunun 33. maddesinin başlığı **İllere Göre Milletvekillerinin Belirlenmesi** olarak değiştirilmiştir.

MADDE 2-2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 33. Maddesinin birinci paragrafında düzenlenen, demokratik temsil sisteminin önündeki en önemli engellerden biri olan yüzde 10'luk genel ve bölgesel seçim barajı yasa metninden çıkarılmıştır. Teklifimizle, seçimlere katılan siyasi partilerin seçim barajına takılmadan, ülke genelinde aldıkları oy nispetinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsil edilmesi ve çoğulcu demokrasi sağlanmış olacaktır.

MADDE 3-Teklifimizin ikinci maddesiyle yapılan değişikliğe uygun olarak 2839 sayılı Kanunun 33. maddesinin 2. fıkrasında yer alan "**yukarıdaki maddeye göre**" ifadesi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 4:Teklifimizin 2. maddesine uygun olarak 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 33. Maddesinin 3. Fıkrasında yer alan "**ve yüzde onluk barajı aşan siyasî partilerin isimlerini**" bölümü çıkarılmıştır. Teklifimizle, seçime giren siyasi partilerin, milletvekili çıkarabilmesi için ülke genelindeki oyların yüzde10'nu aşmış olması şartı kaldırılmış, her siyasi partinin aldığı oy oranında milletvekili çıkarması sağlanmıştır.

MADDE 5-Teklifimizin 2. Maddesine uygun olarak, 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 34. maddesinin birinci fıkrasında geçen, "**yukarıdaki maddede yazılı oranı aşan**" ifadesi madde metninden çıkarılmıştır. Bir seçim çevresinde, seçmen yurttaşların %90 'ının oylarıyla tercihini kullandığı bir siyasi parti, ülke genelindeki oyların %10'nun oyunu alamadığında, milletvekili çıkaramamaktadır. Bu durum, söz konusu seçim çevresindeki yurttaşlarının iradelerinin, parlamentoda temsilini engellemekte, o bölgede pek de tercih edilmeyen birinin milletvekili olmasına yol açmaktadır. Böylece, bir seçim çevresinde siyasi partilerin çıkaracakları milletvekili sayısının belirlenmesinde, ülke genelinde ve seçim çevresinde uygulanan %10'luk seçim barajını aşmış olması şartı yürürlükten kaldırılmıştır. Teklifimizle,

halkın gerçekten tercih ettikleri, kendilerini temsil edebileceğine inandıkları kişiler tarafından temsil edilmesi sağlanmış olacaktır.

MADDE 6-Yürürlük maddesidir.

MADDE 7-Yürütme maddesidir.

**2839 SAYILI MİLLETVEKİLİ SEÇİMİ KANUNUNDA
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YASA TEKLİFİ**

MADDE 1- 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun33. maddesinin başlığı "**İllere Göre Milletvekillerinin Belirlenmesi**" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 2- 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun33. maddesinin 1. fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 3- 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 33.maddesinin 2. fıkrasında yer alan"**yukarıdaki maddeye göre**"ifadesi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 4: 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 33. maddesinin 3. Fıkrasında yer alan"**ve yüzde onluk barajı aşan siyasî partilerin isimlerini**" bölümü çıkarılmıştır.

MADDE 5- 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 34. Maddesinin birinci fıkrasında geçen, "**yukarıdaki maddede yazılı oranı aşan**" ifadesi metinden çıkarılmıştır.

MADDE 6- Kanun yayımlandığı tarihi takip eden ilk seçimlerde yürürlüğe girer.

MADDE 7- Bu Kanunu Cumhurbaşkanı yürütür.